

Respons

Irak: Sheikhan distrikt – kontroll, sikkerhet og situasjonen for yezidene

- Hvilke områder av Sheikhan anses som de facto del av Kurdistanregionen i Irak (KRI)?
- Hvordan kontrollerer kurdiske myndigheter Sheikhan nå med hensyn til adgangsbegrensninger og kontroll innad i området? Hvordan håndteres dette i henholdsvis
 - den delen som har vært kurdisk-kontrollert siden 1991?
 - den delen som har vært under sentralregjeringen fram til ISIL sin fremrykning i 2014?
- Har det vært sikkerhetshendelser i Sheikhan det siste året?
- Hvordan sikres den tidligere regjeringskontrollerte delen av Sheikhan?
- Er det andre væpnede styrker/grupperinger enn peshmerga etc. til stede i distriktet?
- Hvordan sikres områdene nærmest frontlinjen mot ISIL?
- Mangler deler av distriktet tilstedeværelse av internasjonale hjelpeorganisasjoner?
- Hvordan er situasjonen for yezider bosatt i Sheikhan nå?
- Har Landinfo informasjon om hvor stor andel av yezidene i Sheikhan som ble værende etter sommeren 2014, eller som har returnert?

Hvilke områder av Sheikhan anses som de facto del av KRI?

Kontrollen over Sheikhan distrikt har lenge vært delt mellom den kurdiske selvstyreregjeringen (KRG) og Iraks sentralregjering. I perioden 1991-2003 var distriktet delt omtrent på midten av grensen for flyforbudssonen over det nordlige Irak. Flyforbudssonen ble iverksatt av FN i disse årene, og fulgte den 36. breddegrad.

I ly av flyforbudssonen skaffet KRG seg fysisk kontroll over den nordlige halvparten av Sheikhan, mens den sørlige ble liggende i regjeringskontrollert område. Den nordlige delen av distriktet har siden 1991 vært direkte styrt av KRG (se Landinfo 2009).

De delene av Sheikhan distrikt som sentralregjeringen kontrollerte, ble tatt av ISIL i 2014 og deretter overtatt av kurdisk peshmerga i 2015. Peshmerga-styrkene opprettet da såkalte «sikkerhetssoner» i disse områdene, ifølge Human Rights Watch (HRW 2015).

Et kart fra Institute for the Study of War (ISW) fra januar 2017 viser at hele Sheikhan distrikt og betydelige områder videre sørover, omfattende småbyen Bashiqa i Hamdaniyah distrikt i Ninewa, er kommet under kurdisk kontroll (ISW 2017). Da kurdiske styrker inntok Bashiqa, skal byen ha vært tom for innbyggere, som hadde flyktet eller blitt drevet vekk av ISIL (Middle East Eye 2016).

Vesentlige deler av Sheikhan distrikt har nylig gjennomgått uro og krigshandlinger, noe som må antas å begrense tilgangen til å rapportere. Den følgende fremstillingen bygger dels på spredte medierapporteringer, og dels på kilder som rapporterer mer systematisk. Det er imidlertid funnet lite systematisk rapportering på enkeltdistriktsnivå.

Hvordan kontrollerer kurdiske myndigheter Sheikhan nå?

Områdene som har vært KRG-kontrollert siden 1991

Det kurdiske selvstyreområdets grense mot det øvrige Irak har i lengre tid vært kontrollert med sjekkpunkter på veiene. Disse bemannes med styrker fra den kurdiske sikkerhetstjenesten Asayish. Linjen som deler Sheikhan distrikt i en nordlig og en sørlig del, har siden 2003 utgjort en del av denne grensen. Asayish håndhever tilgangen til KRI for personer som vil reise inn, eventuelt søke bostedstillatelse der. I de siste par årene har praksis vært veldig streng.

Områdene som har vært under sentralregjeringen fram til ISILs fremrykning i 2014

I tillegg til militære sikringstiltak, kan adgangsbegrensninger for lokale beboere se ut til å være et fremtredende virkemiddel. Etter at de kurdiske peshmerga-styrkene overtok kontrollen over hele Sheikhan og områdene videre sørover, er det blitt rapportert om at arabere derfra er blitt nektet å flytte tilbake til sine opprinnelige bosteder. Human Rights Watch (HRW 2015) påpeker at det de anfører som ulovlig opptreden fra de kurdiske styrkenes side, ble observert i umiddelbar nærhet av frontlinjene. På slike steder ble først samtlige beboere som hadde flyktet, nektet adgang så lenge det pågikk rydding av eksplosiver. Deretter fikk kun kurdere flytte hjem igjen. Senere i 2015 skal det ha blitt lettet på restriksjonene for arabere, men mange arabere skal da ha nølt med å flytte tilbake. Steder der beboerne ikke hadde flyktet under ISILs fremmarsj, ble ifølge HRW avskjermet som sikkerhetssoner. Der hvor det var kurdiske beboere, fikk kun disse tillatelse til å passere ut og inn, i begrenset grad.

Den humanitære organisasjonen Tearfund har rapportert (Packwood 2016) at Asayish har gitt arabiske internflyktninger adgang kun til Sheikhan by (kalt Ain Sifne på arabisk).

Har det vært sikkerhetshendelser det siste året?

Ved gjennomgang av Iraq Body Count (IBC) sin oversikt over sikkerhetshendelser i 2016 og januar 2017, finner vi ingen rapporteringer om hendelser i Sheikhan. IBC oppgir ikke om dette gjelder distriktet som helhet, eller om det gjelder bare den nordlige delen, eller eventuelt bare

Sheikhan/Ain Sifne by som ligger i den nordlige delen. Ingen hendelser er nevnt verken på det kurdiske navnet Sheikhan, eller det arabiske Ain Sifne (IBC 2017).

På bakgrunn av at den sørlige delen av distriktet har skiftet hender to ganger siden 2014, gjennom omfattende militære operasjoner, kan det tenkes at IBC i perioden ikke har hatt tilgang til informasjon fra denne delen. Det kan være at deres rapportering av den grunn bare dekker den nordlige delen.

Hvordan sikres den tidligere regjeringskontrollerte delen av Sheikhan?

Ut fra det som rapporteres av media, fremstår områdene der kurdiske styrker har drevet ut ISIL, som et terreng som nå blir sikret militært mot infiltrasjon og angrep fra ISILs side bak de nye linjene. Ellers synes tilgjengelige ressurser å bli prioritert til forpleining og skadebehandling av militært personell (Middel East Eye 2016; Rudaw 2016a).

Da Human Rights Watch i februar 2015 rapporterte om forholdene i denne delen av Sheikhan, var det ikke tegn til at normalt sivilt liv var kommet i gang igjen. I 2016 ble det rapportert om fluktuerende bevegelser av sivilbefolkning over frontlinjene, der sivilpersoner søkte seg tilbake til sine opprinnelige bosteder i nylig sikrede områder (Middle East Eye 2016).

Tilstedeværelse av andre væpnede styrker/grupperinger enn peshmerga i den tidligere regjeringskontrollerte delen av Sheikhan

I oktober 2016 ble det rapportert om at styrker fra den irakiske hæren og Folkemobiliseringsstyrkene (PMU) rykket inn i Sheikhan, men at det ikke var for å ta opp faste posisjoner der. I stedet skal manøvrene ha vært et ledd i deres videre fremrykking mot Mosul (Rudaw 2016b).

Tyrkiske styrker har ifølge ISW (2017) en base innenfor kurdisk kontrollert område, i Zaylkan noen kilometer nordøst for Bashiqa. Etter det rapporterte er det meningen at basen kun skal være operativ frem til Mosul er blitt gjenerobret og stabilisert (Zaman 2016).

Analysebyrået Stratfor rapporterte i desember 2015 at tyrkiske styrker bruker en base i Sheikhan til å trene opp sunnimuslimske militskrigere. Denne basen skal hete Nargizliyah og befinne seg på grensen mellom Dohuk og Ninewa (Stratfor 2015).

I så fall befinner det seg to tyrkiske militærbaser på kurdisk kontrollert område.

Et ISW-kart fra oktober 2016 (Agnostos 2016) viser en irakisk hærhet¹ som står ved Sheikhan. Det fremgår ikke om dette er en fast stasjonert enhet eller ikke. Det fremgår heller ikke om den er bemannet med kurdisk eller arabisk personell.

I en militærleir i Sheikhan blir peshmerga-styrker fra Syria trent opp under ledelse av KRG-peshmerga. De syriske peshmerga-styrkene skal være tiltenkt en rolle i Syria (Ahmed 2016).

¹ Markert som ISF – Iraqi Security Forces, som også omfatter den irakiske hæren.

Hvordan sikres områdene nærmest frontlinjen mot ISIL?

Frontlinjen mot ISIL er bemannet med kurdisk peshmerga. Diverse vestlige medier har besøkt disse stillingene og rapportert derfra, bl.a. den tyske avisen Lausitzer Rundschau (Kompalla 2016).

Kurdiske myndigheter forestår byggingen av en bred, nedgravd grensegate over en strekning på ca. 1000 km fra Sinjar i vest til Khanaqin i øst, ifølge The Guardian (Chulov 2017). Grensegaten går i nærheten av bl.a. den kristne byen Bartella i Ninewa provins. Den er markert med kurdiske flagg og peshmerga-posisjoner og følger yttergrensen for kurdisk militær kontroll, ifølge avisen (Chulov 2017).

Mangler deler av distriktet tilstedeværelse av internasjonale hjelpeorganisasjoner?

Det har ikke vært mulig for Landinfo å kartlegge om deler av distriktet er uten tilstedeværelse av internasjonale hjelpeorganisasjoner. Vi har heller ikke sett rapporteringer om steder med udekkede behov. Det betyr likevel ikke nødvendigvis at slike steder ikke finnes.

Det er flere humanitære organisasjoner som driver bistand i Sheikhan distrikt. Norsk Folkehjelp oppgir (Offerdal 2016) å ha et senter i Sheikhan der de bistår yezidiske internflyktninger. Den tyrkiske frivillige organisasjonen International Blue Crescent vil etter det opplyste fordele 2000 matforsyninger mellom april 2016 og august 2017 (NCCI 2016). En kurdisk velferdsorganisasjon, Barzani Charity Foundation, opplyser på sine hjemmesider (2016) at den har bistått ni av sine skoler i deler av Sheikhan som «ligger i Dohuk provins», altså trolig den nordlige delen, med skolemateriell til 1000 skolebarn, og at den i løpet av skoleåret 2016/17 tar sikte på å bistå internflyktninger og flyktningleirer i tillegg.

Ifølge en felles rapport fra den amerikanske frivillige organisasjonen Heartland Alliance og den irakiske frivillige organisasjonen Masarat Iraq (2015), har humanitære organisasjoner ikke hatt evne til å drive effektiv bekjempelse av smittsomme sykdommer i IDP-leirer (s. 20). Tjenesteytingen generelt i IDP-leirene forfaller, og helsetilstanden til beboerne i leirene der det også bor mange yezider, er i ferd med å svekkes (s. 12). Omfanget av smittsomme sykdommer øker, behandlingen er utilstrekkelig og tiltakene mot smitte beskrives som ineffektive (s. 19 – 20).

Hvilke deler av Sheikhan dette måtte gjelde for, er ikke nevnt, men det er på det rene at det finnes flere IDP-leirer i distriktet. Dohuks provinsmyndigheter viser til at de driver fire leirer der (BRHA 2016). For øvrig blir en av disse leirene oppgitt å ligge i Dohuk, mens den samme leiren i en oversikt fra den britiske NGO-en REACH Initiative (2015), blir oppgitt å ligge i Ninewa. Dette gir en god illustrasjon på den fremherskende uklarheten om hvilken provins Sheikhan egentlig tilhører. Det er likevel grunn til å tro at disse hjelpetiltakene i hovedsak ligger i de nordlige delene av distriktet.

Situasjonen for yezider bosatt i Sheikhan nå

Landinfo har ikke informasjon om hvor stor andel av yezidene i Sheikhan som ble værende etter sommeren 2014, eller som har returnert til distriktet i senere tid. Ved søk i IOM sin oversikt over returer i Irak (2017), finner vi ikke spesifikke tall for dette distriktet. Vi finner heller ikke noe annet tallgrunnlag for å anslå et samlet antall returer eller en andel yezider av det samlede antallet.

Kildene som er brukt i dette avsnittet, er ikke helt ferske, og med unntak av det amerikanske utenriksdepartementet sier de i liten grad noe spesifikt om Sheikhan distrikt. Likevel kan de kaste lys over hvordan yezider under KRGs beskyttelse i områder som Sheikhan, er blitt håndtert i tiden etter ISILs offensiv i 2014. Mange yezider er fast bosatt i Sheikhan, og det fremgår av kildene at også mange yezider som har flyktet fra ISIL-kontrollerte områder, er innkvartert i leirer i distriktet.

I sin religionsfrihetsrapport for 2014 meldte det amerikanske utenriksdepartementet (U.S. Department of State 2015, s. 9) at kurdiske myndigheter hadde presset yezider i Sheikhan/Ain Sifne by om å overlate sin faste eiendom til andre (altså kurdere).

Det blir for øvrig rapportert om flere tilfeller av trakassering og overgrep mot yezider, men lite av dette er spesifikt knyttet til Sheikhan. Det amerikanske utenriksdepartementet meldte om trakassering og overgrep fra Asayish og peshmerga-styrker mot bl.a. yezider i KRG-kontrollerte og «omstridte² deler av Ninewa» i 2015, uten å konkretisere dette nærmere (U.S. Department of State 2016, s. 9). I Dohuk skal Asayish ha stengt en yezidisk NGO i begynnelsen av januar i år (Middle East Online 2017).

I 2015 rapporterte Heartland Alliance & Masarat Iraq (2015, s. 12, 15) at det kurdiske sivilsamfunnet gjør lite for yezidene, og at også menneskerettighetsaktivister overser dem. De to organisasjonene beskriver en ubehagelig stemning i det kurdiske samfunnet mot yezider. Ifølge rapporten driver imamer hat-agitasjon i mediene, der de bl.a. betegner yezidene som ikke-kurdere som holder seg med frastøtende skikker. De legale kurdiske islamistpartiene driver liknende agitasjon. Generelt skal yezidene være bekymret for islamistbevegelsene og -strømningene i Kurdistan, og føle seg ubeskyttet (s. 13-14). Også innen KRGs forvaltningsorganer er politisk islam i økning (s. 19).

Ifølge Heartland Alliance & Masarat Iraq (s. 19) har for øvrig dokumentutstedelse til yezider blitt trenert, og yezider har i blant måttet betale betydelige bestikkelser for å få utstedt dokumenter de har krav på.

I henhold til det amerikanske utenriksdepartementet har enkelte grupper av bl.a. yezider blitt diskriminert i KRGs fordeling av humanitær hjelp. Dette fremkommer av religionsfrihetsrapportene for både 2014 og 2015 (U.S. Department of State 2015, s. 9; U.S. Department of State 2016, s. 14). Emigrasjonen av yezider fra grenseområdene mellom Dohuk og Ninewa-sletta skal være høy, og forfordeling av yezider skal ha vært en medvirkende faktor (U.S. Department of State 2015, s. 9). Sheikhan ligger i dette grenseområdet, men det er ikke vist spesifikt til dette stedet.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

² Omstridte mellom kurdiske selvstyremyndigheter og den irakiske sentralregjeringen.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Agnostos, E. (2016, 31. oktober). The Campaign for Mosul: October 29-31, 2016. *Institute for the Study of War* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://iswresearch.blogspot.no/2016/10/the-campaign-for-mosul-october-29-31.html> [lastet ned 27. januar 2017]
- Ahmed, H. (2016, 21. juli). Number of Syrian Kurdish Peshmerga Increasing, Expected to Reach 10,000. *BasNews*. Tilgjengelig fra <http://www.basnews.com/index.php/en/news/kurdistan/288631> [lastet ned 27. januar 2017]
- Barzani Charity Foundation - BCF (2016, 8. november). *BCF and Hunt Oil assisted 1000 school children in Sheikhan*. Erbil: BCF. Tilgjengelig fra <http://bcf.krd/e/index.php/about-joomla-4/hawalla/parwarda/460-bcf-and-hunt-oil-assisted-1000-school-children-in-Sheikhan> [lastet ned 27. januar 2017]
- BRHA, dvs. Board of Relief and Humanitarian Affairs (2016, 7. september). *The Managers of the Camps in the District of Shekhan were Switched*. Dohuk: BRHA. Tilgjengelig fra http://www.brha-duhok.org/brha_du/4527 [lastet ned 27. januar 2017]
- Chulov, M. (2017, 20. januar). 650-mile trench stakes out claim for bigger Kurdish territory in Iraq. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/20/kurdish-trench-in-iraq-stakes-out-claim-for-bigger-territory> [lastet ned 27. januar 2017]
- IBC, dvs. Iraq Body Count (2017). *Database/Incidents* (sist endret 4. januar 2017). London: Iraq Body Count. Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/database/incidents/page78> [lastet ned 27. januar 2017]
- IOM, dvs. International Organization of Migration (2017). *Displacement Tracking matrix DTM, Returnee Master List Dataset*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra <http://iraqdtm.iom.int/ReturneeML.aspx> [lastet ned 2. februar 2017]
- Heartland Alliance & Masarat Iraq (2015). *At Crossroads. Human Rights Violations Against Minorities After ISIS*. Baghdad: Heartland Alliance & Masarat Iraq Tilgjengelig fra <http://masaratiraq.org/wp-content/uploads/2015/09/AT-CROSSROADS.pdf> [lastet ned 27. januar 2017]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2015, 25. februar). *Iraqi Kurdistan: Arabs Displaced, Cordoned Off, Detained*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2015/02/25/iraqi-kurdistan-arabs-displaced-cordoned-detained> [lastet ned 27. januar 2017]
- ISW, dvs. Institute for the Study of War (2017). The Campaign for Ninewa Province, 10 – 18 January 2017. *Institute for the Study of War* [blogg] Tilgjengelig fra https://2.bp.blogspot.com/-gewjbIuFExE/WH_02eo0o4I/AAAAAAAAIMA/0byxTFg46z4agGzKnMbr2PpYVVvTSjfxwCEw/s1600/Campaign%2Bfor%2BMosul%2BMap%2BTurkey%2BJAN10-18-01.png [lastet ned 27. januar 2017]

Respons Irak: Sheikhan distrikt – kontroll, sikkerhet og situasjonen for yezidene

- Kompalla, P. (2016, 23. mars). Peshmerga-Frauen kämpfen gegen den IS. *Lausitzer Rundschau*. Tilgjengelig fra <http://www.lr-online.de/serien/dohuk/Teil-6-Peshmerga-Frauen-kaempfen-gegen-den-IS;art310594,5430721> [lastet ned 27. januar 2017]
- Landinfo (2009, 23. oktober). *Irak: Den administrative inndelingen av Ninewa provins*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1040/1/1040_1.pdf [lastet ned 27. januar 2017]
- Middle East Eye (2016, 14. november). Iraqi forces tighten noose around Mosul as Kurds capture Bashiqa. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/iraqi-forces-tighten-noose-around-mosul-kurds-capture-bashiqa-1024712185> [lastet ned 27. januar 2017]
- Middle East Online (2017, 4. januar). Kurdish security forces in Iraq close HQ of Yazidi NGO. *Middle East Online*. Tilgjengelig fra <http://www.middle-east-online.com/english/?id=80651> [lastet ned 27. januar 2017]
- NCCI, dvs. NGO Coordination Committee for Iraq (2016, 22. august). *IBC - Emergency Food Aid Distribution for IDPs Living in the Sheikhan District/Northern Iraq*. Bagdad: NCCI. Tilgjengelig fra <http://www.ncciraq.org/en/ngos/ngo-activities/item/18171-ibc-emergency-food-aid-distribution-for-idps-living-in-the-sheikhan-district-northern-iraq> [lastet ned 27. januar 2017]
- Offerdal, J. (2016, 30. september). *Community Centers offer support to survivors of sexual violence in Iraq*. Oslo: Norsk Folkehjelp. Tilgjengelig fra <https://www.npaid.org/News/News-archive/2016/Community-Centers-offer-support-to-survivors-of-sexual-violence-in-Iraq> [lastet ned 27. januar 2017]
- Packwood, D. (2016, 3. august). *Market Assessment: Sheikhan District*. Teddington: Tearfund. Tilgjengelig fra https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/assessments/tearfund_market_assessment_ninewa_3_aug_2016_tearfund.pdf [lastet ned 27. januar 2017]
- REACH Initiative (2015, september). *Sheikhan Camp Profile – Ninewah Iraq*. Genève: REACH Initiative. Tilgjengelig via Reliefweb <http://reliefweb.int/report/iraq/sheikhan-camp-profile-dahuk-governorate-iraq-september-2015> [lastet ned 27. januar 2017]
- Rudaw (2016a, 20. oktober). Live updates Mosul battle: Day 4. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://rudaw.net/mobile/english/middleeast/iraq/20102016> [lastet ned 27. januar 2017]
- Rudaw (2016b, 12. oktober). ISOF and Iraqi Army convoy of 30-40 vehicles arrives in Sheikhan district, Dohuk province to partake in Mosul offensive. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <https://isis.liveuamap.com/en/2016/12-october-isof-and-iraqi-army-convoy-of-3040-vehicles-arrives> [lastet ned 27. januar 2017]
- Stratfor (2015, 4. desember). *The Routine Nature of Turkey's Presence in Iraq*. Austin, TX: Stratfor. Tilgjengelig fra <https://www.stratfor.com/analysis/routine-nature-turkeys-presence-iraq> [lastet ned 27. januar 2017]
- U.S. Department of State (2016). *Iraq 2015 International Religious Freedom Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/256479.pdf> [lastet ned 27. januar 2017]
- U.S. Department of State (2015). *Iraq 2014 International Religious Freedom Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://photos.state.gov/libraries/iraq/231771/PDFs/2014-irf-report-final-english.pdf> [lastet ned 14. februar 2017]
- Zaman, A. (2016, 5. oktober). Turkey-Iraq squabbles threaten Mosul campaign. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/turkey-iraq-squabble-threat-mosul-campaign-isis.html> [lastet ned 27. januar 2017]

Respons Irak: Sheikhan distrikt – kontroll, sikkerhet og situasjonen for yezidene

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.